

TRIẾT HỌC MÁC – LÊNIN: TỪ LÝ TƯỞNG CÁCH MẠNG ĐẾN GIÁO DỤC GIÁ TRỊ SỐNG CHO SINH VIÊN ĐẠI HỌC HẠ LONG

Vũ Thị Thanh Thanh
Khoa Khoa học cơ bản, Đại học Hạ Long

Tóm tắt: Trong bối cảnh toàn cầu hóa và sự phát triển mạnh mẽ của kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, sinh viên Việt Nam đang chịu tác động đa chiều của các hệ giá trị và trào lưu tư tưởng khác nhau. Điều này đặt ra yêu cầu cấp thiết đối với giáo dục đại học trong việc giáo dục lý tưởng cách mạng và xây dựng giá trị sống cho sinh viên. Bài viết phân tích vai trò của Triết học Mác – Lênin trong việc hình thành lý tưởng cách mạng và giáo dục giá trị sống cho sinh viên; làm rõ mối quan hệ biện chứng giữa lý tưởng cách mạng và giá trị sống; đồng thời đánh giá thực trạng giảng dạy Triết học Mác – Lênin tại Đại học Hạ Long. Trên cơ sở đó, bài viết đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục lý tưởng cách mạng và giá trị sống cho sinh viên thông qua môn Triết học Mác – Lênin trong giai đoạn hiện nay.

Từ khóa: Triết học Mác – Lênin; lý tưởng cách mạng; giá trị sống; sinh viên; giáo dục đại học.

THE ROLE OF MARXIST–LENINIST PHILOSOPHY IN EDUCATING REVOLUTIONARY IDEALS AND LIFE VALUES FOR STUDENTS AT HA LONG UNIVERSITY

Abstract: In the context of globalization and the strong development of the socialist-oriented market economy, Vietnamese university students are increasingly influenced by diverse value systems and ideological trends. This situation poses urgent requirements for higher education in educating revolutionary ideals and building life values for students. This paper analyzes the role of Marxist–Leninist philosophy in shaping revolutionary ideals and educating life values for university students. It clarifies the dialectical relationship between revolutionary ideals and life values, and examines the current situation of teaching Marxist–Leninist philosophy at Ha Long University. Based on this analysis, the paper proposes several solutions to improve the effectiveness of educating revolutionary ideals and life values for students through the teaching of Marxist–Leninist philosophy in the current period.

Keywords: Marxist–Leninist philosophy; revolutionary ideals; life values; university students; higher education.

Nhận bài: 14/01/2026

Phản biện: 24/02/2026

Duyệt đăng: 28/02/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Giáo dục lý tưởng cách mạng và giá trị sống cho thế hệ trẻ là một trong những nhiệm vụ trọng tâm của giáo dục đại học Việt Nam trong giai đoạn hiện nay. Trong bối cảnh đất nước đầy mạnh công cuộc đổi mới, hội nhập quốc tế sâu rộng và chịu tác động mạnh mẽ của kinh tế thị trường cùng cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, sinh viên – lực lượng trí thức trẻ tương lai của đất nước – đang đứng trước nhiều cơ hội phát triển song cũng phải đối mặt với không ít thách thức về định hướng tư tưởng, đạo đức và lối sống. Sự đa dạng của các hệ giá trị, sự lan tỏa nhanh chóng của thông tin trên không gian mạng và những biến đổi nhanh của đời sống xã hội đã tác động sâu sắc đến nhận thức và hành vi của sinh viên.

Thực tiễn cho thấy, bên cạnh bộ phận sinh viên có ý thức chính trị, đạo đức và tinh thần trách nhiệm xã hội cao, vẫn còn một bộ phận sinh viên có biểu hiện thờ ơ với các vấn đề chính trị – xã hội, thiếu định hướng lý tưởng, sống thực dụng

hoặc chạy theo các giá trị ngắn hạn. Điều này đặt ra yêu cầu cấp thiết đối với giáo dục đại học không chỉ trong việc trang bị tri thức chuyên môn mà còn trong việc giáo dục lý tưởng sống, hình thành hệ giá trị bền vững và phát triển nhân cách toàn diện cho sinh viên.

Trong bối cảnh đó, Triết học Mác – Lênin với tư cách là nền tảng thế giới quan và phương pháp luận khoa học có vai trò đặc biệt quan trọng trong việc định hướng nhận thức, bồi dưỡng lý tưởng cách mạng và xây dựng các giá trị sống tích cực cho sinh viên. Thông qua việc trang bị cho sinh viên thế giới quan khoa học và phương pháp tư duy biện chứng, Triết học Mác – Lênin góp phần giúp sinh viên nhận thức đúng đắn về bản thân, xã hội và trách nhiệm công dân. Việc nghiên cứu vai trò của Triết học Mác – Lênin trong giáo dục lý tưởng cách mạng và giá trị sống, gắn với thực tiễn giảng dạy tại các cơ sở giáo dục đại học, trong đó có Đại học Hạ Long, vì vậy mang ý nghĩa thiết thực cả về lý luận và thực tiễn.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Từ lý tưởng cách mạng đến giáo dục giá trị sống: cơ sở lý luận và mối quan hệ biện chứng

2.1.1. Lý tưởng cách mạng

Lý tưởng là hình ảnh mục tiêu mang tính định hướng, phản ánh những giá trị cao đẹp mà con người hướng tới trong cuộc sống và hoạt động thực tiễn. Lý tưởng có vai trò chi phối nhận thức, tình cảm và hành vi, là động lực tinh thần quan trọng thúc đẩy con người vươn lên, hoàn thiện bản thân và cống hiến cho xã hội. Trong hệ thống các loại hình lý tưởng, lý tưởng cách mạng là loại hình lý tưởng mang tính xã hội – chính trị sâu sắc, thể hiện khát vọng xây dựng một xã hội tiến bộ, công bằng, dân chủ và văn minh.

Đối với sinh viên, lý tưởng cách mạng có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong việc định hướng nhận thức, thái độ và hành vi. Sinh viên có lý tưởng cách mạng đúng đắn sẽ hình thành bản lĩnh chính trị vững vàng, có khả năng phân biệt đúng – sai trước các luồng thông tin đa chiều, đồng thời biết đặt lợi ích cá nhân trong mối quan hệ hài hòa với lợi ích của cộng đồng và đất nước. Lý tưởng cách mạng không chỉ tạo động lực cho quá trình học tập và rèn luyện mà còn định hướng cho sinh viên trong việc lựa chọn mục tiêu sống, nghề nghiệp và phương thức cống hiến cho xã hội.

Trong bối cảnh xã hội hiện đại với nhiều biến động nhanh chóng, việc giáo dục lý tưởng cách mạng cho sinh viên càng trở nên cần thiết nhằm giúp họ giữ vững niềm tin, tránh rơi vào trạng thái hoài nghi, dao động hoặc lệch chuẩn về tư tưởng và lối sống.

2.1.2. Giáo dục giá trị sống

Giá trị sống là hệ thống những chuẩn mực, nguyên tắc và niềm tin được xã hội và cá nhân thừa nhận, có vai trò định hướng thái độ và hành vi của con người trong đời sống xã hội. Đối với sinh viên, các giá trị sống cơ bản như trách nhiệm, trung thực, nhân ái, kỷ luật, sáng tạo và cống hiến giữ vai trò quan trọng trong việc hình thành nhân cách và lối sống lành mạnh.

Giáo dục giá trị sống là quá trình tác động có mục đích, có tổ chức nhằm hình thành, củng cố và phát triển các giá trị đó trong nhân cách người học. Trong giáo dục đại học, giáo dục giá trị sống không chỉ góp phần hoàn thiện nhân cách sinh

viên mà còn giúp họ nâng cao năng lực thích ứng trước những biến đổi nhanh chóng của đời sống xã hội, biết lựa chọn và thực hành những giá trị phù hợp với yêu cầu phát triển của bản thân và cộng đồng.

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế, giáo dục giá trị sống cho sinh viên còn có ý nghĩa giúp họ giữ gìn bản sắc văn hóa, tiếp thu có chọn lọc các giá trị tiến bộ của nhân loại, đồng thời xây dựng lối sống có trách nhiệm với bản thân, gia đình và xã hội.

2.1.3. Mối quan hệ biện chứng giữa lý tưởng cách mạng và giáo dục giá trị sống

Lý tưởng cách mạng và giáo dục giá trị sống tồn tại trong mối quan hệ biện chứng, tác động qua lại và bổ sung cho nhau trong quá trình hình thành và phát triển nhân cách sinh viên. Lý tưởng cách mạng đóng vai trò là kim chỉ nam, định hướng cho việc lựa chọn và phát triển các giá trị sống tích cực. Khi sinh viên xác định được lý tưởng sống đúng đắn, họ sẽ có cơ sở để lựa chọn những giá trị phù hợp và định hướng hành vi theo các chuẩn mực xã hội tiến bộ.

Ngược lại, giáo dục giá trị sống là con đường quan trọng để hiện thực hóa lý tưởng cách mạng trong đời sống hàng ngày của sinh viên. Thông qua việc thực hành các giá trị như trách nhiệm, kỷ luật, tinh thần cống hiến và ý thức cộng đồng, lý tưởng cách mạng không chỉ dừng lại ở nhận thức mà được chuyển hóa thành hành động cụ thể, thiết thực.

Do đó, việc kết hợp chặt chẽ giữa giáo dục lý tưởng cách mạng và giáo dục giá trị sống là yêu cầu tất yếu trong giáo dục đại học hiện nay. Sự kết hợp này góp phần hình thành ở sinh viên hệ giá trị sống bền vững, lý tưởng sống đúng đắn và năng lực hành động phù hợp với yêu cầu phát triển của xã hội trong giai đoạn mới.

2.2. Vai trò định hướng của Triết học Mác – Lênin trong giáo dục lý tưởng cách mạng và giá trị sống

Triết học Mác – Lênin giữ vai trò nền tảng trong việc hình thành thế giới quan khoa học và phương pháp luận đúng đắn cho sinh viên – những chủ thể đang trong quá trình hoàn thiện nhân cách và hệ giá trị sống. Theo quan điểm của C. Mác và Ph. Ăngghen, thế giới vật chất tồn tại khách quan, độc lập với ý thức con người, đồng thời vận động và

phát triển theo những quy luật phổ biến (Mác & Ăngghen, 1995). Việc tiếp thu thế giới quan duy vật biện chứng giúp sinh viên có cơ sở khoa học để nhận thức đúng đắn các hiện tượng tự nhiên và xã hội, từ đó hình thành thái độ sống tích cực, tránh rơi vào lối sống duy tâm, thực dụng hoặc lệch chuẩn giá trị.

Phương pháp luận biện chứng duy vật của Triết học Mác – Lênin có ý nghĩa đặc biệt trong giáo dục tư duy cho sinh viên. Thông qua việc tiếp cận các nguyên lý và quy luật của phép biện chứng duy vật, sinh viên được rèn luyện khả năng tư duy logic, tư duy toàn diện và tư duy phát triển. Điều này giúp sinh viên biết nhìn nhận các vấn đề của cuộc sống trong mối quan hệ biện chứng giữa cá nhân và xã hội, giữa lợi ích riêng và lợi ích chung, từ đó hình thành lối sống có trách nhiệm và định hướng hành vi phù hợp với các chuẩn mực xã hội tiến bộ.

Bên cạnh đó, học thuyết về hình thái kinh tế – xã hội và sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân trong Triết học Mác – Lênin góp phần quan trọng vào việc bồi dưỡng niềm tin khoa học và lý tưởng cách mạng cho sinh viên. V.I. Lênin nhấn mạnh rằng việc nhận thức đúng quy luật khách quan của sự phát triển xã hội là điều kiện cần thiết để định hướng hoạt động thực tiễn của con người một cách tự giác và hiệu quả (Lênin, 2005). Nội dung này giúp sinh viên hiểu rõ hơn con đường phát triển của xã hội Việt Nam, từ đó củng cố niềm tin, ý thức trách nhiệm và khát vọng cống hiến cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Đặc biệt, các quan điểm của Triết học Mác – Lênin về con người và giải phóng con người có giá trị to lớn trong giáo dục giá trị sống cho sinh viên. C. Mác cho rằng bản chất con người là tổng hòa các mối quan hệ xã hội, do đó sự phát triển con người phải gắn liền với sự phát triển của cộng đồng và xã hội (Mác & Ăngghen, 1995). Quan điểm này là cơ sở lý luận quan trọng để giáo dục sinh viên các giá trị nhân văn, tinh thần cống hiến, ý thức trách nhiệm xã hội và khát vọng tự hoàn thiện bản thân. Thông qua đó, Triết học Mác – Lênin không chỉ định hướng lý tưởng cách mạng mà còn góp phần hình thành hệ giá trị sống bền vững cho sinh viên trong bối cảnh xã hội hiện nay.

2.3. Thực trạng giảng dạy Triết học Mác – Lênin và tác động đến sinh viên Đại học Hạ Long

Triết học Mác – Lênin hiện nay giữ vị trí quan trọng trong chương trình đào tạo của Đại học Hạ Long, là môn học bắt buộc nhằm trang bị cho sinh viên nền tảng thế giới quan khoa học và định hướng giá trị sống. Trong những năm qua, nhà trường và đội ngũ giảng viên đã từng bước đổi mới nội dung và phương pháp giảng dạy theo hướng lấy người học làm trung tâm, chú trọng phát huy tính tích cực và chủ động của sinh viên trong quá trình học tập.

Một số hình thức dạy học tích cực như thảo luận nhóm, trình bày chuyên đề, gắn nội dung bài học với các vấn đề thực tiễn của đời sống xã hội và của địa phương đã được triển khai, góp phần nâng cao hiệu quả tiếp nhận kiến thức của sinh viên. Thông qua đó, môn Triết học Mác – Lênin từng bước phát huy vai trò trong việc định hướng nhận thức, thái độ và hành vi của sinh viên, đặc biệt là trong giáo dục lý tưởng cách mạng và giá trị sống.

Tuy nhiên, thực tiễn giảng dạy cũng cho thấy còn tồn tại những hạn chế nhất định. Nội dung giảng dạy ở một số học phần vẫn thiên về truyền đạt kiến thức lý luận, trong khi việc liên hệ với đời sống tâm lý, nhu cầu và định hướng phát triển cá nhân của sinh viên chưa được chú trọng đầy đủ. Điều này dẫn đến việc một bộ phận sinh viên cảm nhận môn học còn trừu tượng, khó vận dụng và chưa thấy rõ ý nghĩa thiết thực của Triết học Mác – Lênin đối với việc hình thành nhân cách và lối sống.

Về phía sinh viên, nhận thức và thái độ đối với môn học còn chưa đồng đều. Bên cạnh những sinh viên có ý thức học tập nghiêm túc, bước đầu biết vận dụng kiến thức triết học vào việc định hướng giá trị sống và hành vi xã hội, vẫn còn một bộ phận sinh viên học tập mang tính đối phó, thiếu chủ động trong việc tự học và tự rèn luyện. Thực trạng này ảnh hưởng trực tiếp đến hiệu quả giáo dục lý tưởng cách mạng và giá trị sống thông qua môn học.

Nguyên nhân của tình trạng trên xuất phát từ cả yếu tố khách quan và chủ quan. Về khách quan, sự tác động mạnh mẽ của kinh tế thị trường, mạng xã hội và sự đa dạng của các hệ giá trị đã ảnh

hường đáng kể đến nhận thức và lối sống của sinh viên. Về chủ quan, phương pháp giảng dạy chưa thật sự linh hoạt, khả năng gắn kết lý luận với các vấn đề tâm lý – giáo dục cụ thể của sinh viên còn hạn chế, cùng với ý thức tự giác học tập của sinh viên chưa cao, là những vấn đề cần được quan tâm khắc phục.

III. KẾT LUẬN

Triết học Mác – Lênin có vai trò quan trọng trong việc giáo dục lý tưởng cách mạng và giá trị sống cho sinh viên Đại học Hạ Long. Thông qua việc trang bị thế giới quan duy vật biện chứng và phương pháp luận khoa học, môn học góp phần hình thành ở sinh viên tư duy biện chứng, bản lĩnh chính trị vững vàng và hệ giá trị sống tích

cực, phù hợp với yêu cầu phát triển nhân cách con người trong xã hội hiện đại.

Trong bối cảnh đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục hiện nay, việc nâng cao hiệu quả giảng dạy Triết học Mác – Lênin cần được đặt trong mối quan hệ chặt chẽ với mục tiêu giáo dục toàn diện con người. Điều này đòi hỏi sự đổi mới đồng bộ về nội dung và phương pháp giảng dạy theo hướng gắn lý luận với các vấn đề tâm lý, đạo đức và lối sống của sinh viên; đồng thời phát huy vai trò chủ động, tự giáo dục của người học. Qua đó, góp phần đào tạo thế hệ sinh viên có lý tưởng cách mạng đúng đắn, giá trị sống lành mạnh và trách nhiệm xã hội cao, đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững của đất nước trong giai đoạn mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2021). *Giáo trình môn Triết học Mác – Lênin dành cho bậc đại học hệ không chuyên lý luận chính trị*. Hà Nội: Nxb Chính trị quốc gia Sự thật.
- Đảng Cộng sản Việt Nam. (2021). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*. Hà Nội: Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật.
- Hội đồng Lý luận Trung ương. (2019). *Giáo dục lý luận chính trị trong các trường đại học, cao đẳng hiện nay*. Hà Nội: Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật.
- Karl Marx, & Friedrich Engels. (1995). *Toàn tập (Tập 3)*. Hà Nội: Nhà xuất bản Chính trị quốc gia.
- Vladimir Ilyich Lenin. (2005). *Toàn tập (Tập 29)*. Hà Nội: Nhà xuất bản Chính trị quốc gia.
- Nguyễn Văn Huyền. (2020). Giáo dục giá trị sống cho sinh viên Việt Nam trong bối cảnh hội nhập quốc tế. *Tạp chí Giáo dục*, 472, 12–16.
- Phạm Minh Hạc. (2018). *Giáo dục giá trị và phát triển nhân cách sinh viên*. Hà Nội: Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.